

Auteur: Alex van der Wateren, PhD.
Inzending voor de 2017 Robbert Dijkgraaf essay prijs
Onderwerp: Wetenschap in tijden van Trump

We hebben wat uit te leggen

<rant>

Ik ben moe, Trump-moe. Het lijkt altijd en overal over Donald Trump te gaan. De totale hysterie om zijn verkiezing en wat sommigen denken dat Trump's beleid is (*fake news*, anyone?), waar hij wel en niet over twittert en hoe lang het duurt voordat hij zich over een onderwerp uitspreekt, ben ik zat. Werd Barack Obama ook zo kritisch besproken? Zou Hillary Clinton beter zijn geweest als president?

</rant>

Dan nu naar het echte onderwerp: wetenschap. Wetenschap is enorm interessant, spannend, uitdagend en hopelijk zinvol. Dit zijn de redenen waarom ik zelf tien jaar natuurwetenschap gestudeerd heb en ik nu werk als wetenschapsschrijver. Mijns inziens is de rol van wetenschap om de natuur en onze samenleving te begrijpen. Wetenschap is gedreven door nieuwsgierigheid, de drang om te begrijpen hoe en waarom iets gebeurt, en soms ook door de wil om een probleem op te lossen om ons leven aangenaamer te maken. Wetenschap is waarom we niet meer in een grot wonen, we enig idee hebben hoe ons zonnestelsel en de aarde ontstaan zijn, we langer leven en u dit essay kunt lezen.

In Robbert Dijkgraaf's toelichting op het onderwerp komt vrijheid van meningsuiting en het hebben van een platform aan bod (1). Het is in mijn ogen zeer belangrijk dat iedereen zich veilig en vrij voelt zijn of haar mening te verkondigen, ook als deze gebaseerd is op halve waarheden, *alternative facts* en *fake news*. Op deze manier kunnen anderen hierop inhaken en ontstaat het debat. Helaas zie ik toch ook veel geschreeuw, gescheld en oogkleppen in wat een discussie zou moeten zijn. Ook is het onderscheid tussen feitelijke informatie en een mening niet voor iedereen helder. Ik heb de indruk dat sommigen denken dat als iedereen alle 'juiste' informatie heeft, we allemaal tot dezelfde conclusie komen. Echter gaat dit voorbij aan het feit dat mensen heel verschillend kunnen zijn en dat we, ongeacht toegang tot dezelfde data, toch tot andere ideeën over beleid en de samenleving kunnen komen; veel van de menselijke ervaring staat namelijk los van feiten.

Wetenschap gaat juist over feiten en heeft uiteindelijk waarheidsvinding als doel. Wat hiervoor een gevaar is, is een sociaal en politiek klimaat waar sommige onderwerpen en meningen als niet bon ton worden gezien. Elk onderwerp zou bespreekbaar en onderzoekbaar moeten zijn, ook als de eventuele resultaten als kwetsend zouden kunnen worden ervaren. Een mooi voorbeeld is de serie *Hjernevask* (hersenspoeling) (2). Hierin onderzoekt socioloog en comedian Harald Eia theorieën over gender en sociaal constructionisme en hoe specialisten in biologie en evolutionaire psychologie over deze onderwerpen denken. Deze

zevendelige serie laat zien hoe een deel van de onderzoekers in de sociale wetenschappen niet objectief een onderzoek start en alleen zoekt naar bevestiging van de eigen vooringenomen ideeën (3). Voor de publieke perceptie van de betekenis en het nut van wetenschap zijn dit soort ‘wetenschappers’ funest want zij zijn niet objectief en niet op zoek naar de waarheid. Ook is het zo dat in bepaalde vakgebieden een monocultuur ontstaan is waar een grote meerderheid eenzelfde politieke overtuiging heeft (4). Dit proces heeft zich afgespeeld in de laatste paar decennia: hier heeft Trump’s verkiezing niets mee te maken. Daarbij komt dat sommige onderwerpen binnen deze disciplines wellicht niet de meest belangrijke zijn en het niet duidelijk is wat de opbrengst is voor de belastingbetaler.

Het is dus essentieel om te stoppen met het bekostigen van onzin ‘onderzoek’ en van mensen die geen wetenschap bedrijven. Daarnaast is het van belang om duidelijk te communiceren naar de burger wat wetenschap wel is, hoe goed onderzoek uitgevoerd wordt en wat het (praktische) nut ervan is. Ongeacht het cognitieve vermogen en opleidingsniveau van deze burger is het mogelijk om met goede communicatie aan iedereen uit te leggen hoe wetenschap bedreven wordt en wat het nut is van onderzoek naar bijvoorbeeld kanker, nieuwe brandstoffen, voedselproductie, nieuwe meetmethoden of waarom bepaalde mensen vaker kiezen voor een carrière in de zorg. U kunt dan denken aan een website waar alle wetenschappers die betaald worden door de belastingbetaler een ‘lekenpraatje’ geven over hun werk (middels video of poster). Kunt u dit als wetenschapper niet, dan zit u wellicht niet op de juiste plek.

Bronnen/links:

- 1: <http://www.folia.nl/actueel/114514/robbert-dijkgraaf-feiten-hebben-het-laatste-woord>
- 2: <http://www.imdb.com/title/tt3153646/>
- 3: <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/10/27/linkse-feitenvrije-wetenschap-ging-aan-trump-vooraf-a1578932>
- 4: <https://www.city-journal.org/html/real-war-science-14782.html>